

บทที่ 7

การปฏิบัติภายหลังยื่นคำฟ้องคดีอาญา

หน้าที่ทนายโจทก์ต้องดำเนินการ

คดีอาญาซึ่งผู้เสียหายมอบให้ทนายความเป็นโจทก์ยื่นฟ้องเองนั้น เมื่อทนายความได้นำฟ้องที่เขียนหรือพิมพ์เสร็จเรียบร้อยแล้วพร้อมสำเนาคำฟ้องครบจำนวนคนที่ถูกฟ้อง กล่าวคือ ถ้าคดีนั้นมีผู้ถูกฟ้องหลายคนก็ต้องมีสำเนาให้ครบทุกคน ทำนองเดียวกับการยื่นฟ้องคดีแพ่งด้วยกัน เช่น มีผู้ถูกฟ้อง 4 คน เมื่อทำฟ้องต้องมีสำเนา 4 ชุด ครบจำนวนคน ดังนี้ เป็นต้น ถึงแม้ข้อเท็จจริงจะปรากฏว่าผู้ถูกฟ้องทั้ง 4 คน อยู่หรืออาศัยในบ้านเดียวกันหรือเป็นญาติพี่น้องกันก็ตามก็ต้องมีสำเนาคำฟ้องให้ครบ 4 คน โจทก์จะอ้างว่าเอาไปเพียง 1 ชุด แล้วแบ่งกันอ่านเพื่อเป็นการประหยัดแบบพิมพ์ของศาล ย่อมไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ เพราะกฎหมายกำหนดให้ศาลส่งสำเนาคำฟ้องแก่จำเลยเป็นรายตัว (ป.วิ.อาญา มาตรา 165 วรรคสาม)

การยื่นฟ้องในชั้นแรกนี้ ศาลจะยังไม่ประทับรับฟ้องทันที หากแต่เป็นเพียงรับคำฟ้องของโจทก์ไว้เพื่อจะได้สวนมูลฟ้องตามกฎหมายต่อไป (ป.วิ.อาญา มาตรา 162) ก่อนที่จะถึงชั้นศาลได้สวนมูลฟ้อง ผู้เป็นโจทก์มีหน้าที่ต้องปฏิบัติภายหลังที่ได้ยื่นฟ้อง ดังนี้

ก) เริ่มต้นเมื่อพนักงานรับฟ้องของศาลได้รับคำฟ้องพร้อมสำเนาแล้ว ทนายความจะต้องขอกำหนดวันนัดได้สวนมูลฟ้องโดยการประสานงานกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของศาล เพื่อศาลจะได้ออกหมายวันนัดได้สวนมูลฟ้องต่อไป

ข) เมื่อศาลออกหมายนัดได้สวนมูลฟ้องแล้ว เดิมเป็นหน้าที่ของทนายความที่จะต้องแจ้งให้โจทก์หรือผู้แทนโจทก์ หรือตัวทนายเองนำพนักงานเจ้าหน้าที่เดินทางมาส่งสำเนาคำฟ้องและหมายนัดได้สวนมูลฟ้องให้แก่จำเลยภายในกำหนด 15 วัน นับแต่วันยื่นคำฟ้อง หากมีเหตุขัดข้องประการใดต้องแจ้งให้ศาลทราบ หากฝ่ายโจทก์ไม่จัดการไปนำส่งหมายนัดได้สวนมูลฟ้องและสำเนาคำฟ้องเช่นว่านี้ภายในกำหนด เช่น เฉยๆ เสียและไม่ได้แจ้งเหตุขัดข้องที่ไปนำหมายฯ ไม่ได้ให้ศาลทราบจนกระทั่งพนักงานเจ้าหน้าที่เดินทางได้รายงานเรื่องนี้ให้ศาลทราบ ศาลจะสั่งจำหน่ายคดีออกจากสารบบความได้ ทั้งนี้ โดยอาศัย

หลัก ป.วิ.แพ่ง มาตรา 174 และมาตรา 132 ประกอบกับ ป.วิ.อาญา มาตรา 15 แต่ปัจจุบันกฎหมายได้แก้ไขเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำส่งหมายฯ เพียงแต่ให้โจทก์เสียค่าธรรมเนียมในการส่ง ตัวโจทก์ไม่จำเป็นต้องไปนำส่งเหมือนกฎหมายเก่า คือ จะไปนำส่งหรือไม่ไปก็ได้ เว้นแต่ศาลสั่งให้โจทก์ไปนำส่ง และการนำส่งหมายฯ ต้องดำเนินการภายใน 7 วัน นับแต่ยื่นคำฟ้อง หากมีเหตุขัดข้องอย่างไรต้องแจ้งให้ศาลทราบ ถ้าโจทก์ไม่ดำเนินการทั้งไม่แจ้งเหตุขัดข้องภายในกำหนดเวลาดังกล่าว มาตรา 174 ให้ถือว่าโจทก์ทิ้งฟ้อง ศาลจะจำหน่ายคดีตามมาตรา 132 (1)

การไต่สวนมูลฟ้อง

"การไต่สวนมูลฟ้อง" คือกระบวนการพิจารณาคดีระหว่างศาลกับโจทก์เพื่อพิจารณาพยานหลักฐานในเบื้องต้นที่โจทก์นำมาสืบพ่องฟ้องได้หรือไม่ว่าคดีมีมูล ทั้งนี้ คดีที่ราษฎรผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องร้องด้วยตนเองนั้นไม่ได้มีการสอบสวนโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น พนักงานสอบสวนหรือตำรวจ หรือพนักงานฝ่ายปกครองของรัฐเหมือนดังคดีอาญาซึ่งฟ้องร้องดำเนินการโดยพนักงานอัยการ ด้วยเหตุนี้ จำเลยอาจถูกโจทก์ก่อกวนฟ้องร้องยอมเป็นได้ จึงจำเป็นที่กฎหมายจะต้องให้ความเป็นธรรมในขั้นต้นโดยกำหนดให้ศาลต้องทำการไต่สวนมูลฟ้องเสียก่อน ถ้าปรากฏในด้านการพิจารณาได้ความว่ามีมูล ศาลก็จะสั่งประทับฟ้องแล้วออกหมายเรียกให้จำเลยมาแก้คดีต่อไป ถ้าศาลเห็นว่าคดีของโจทก์ไม่มีมูล ก็จะมีคำสั่งว่าคดีไม่มีมูล กฎหมายให้ศาลพิพากษายกฟ้องโจทก์ (ป.วิ.อาญา มาตรา 167) คำสั่งของศาลที่ให้คดีมีมูลยอมเด็ดขาด จำเลยจะอุทธรณ์หรือฎีกาต่อไปไม่ได้ แต่คำสั่งที่ว่าคดีไม่มีมูลนั้นไม่เด็ดขาด โจทก์มีอำนาจอุทธรณ์หรือฎีกาได้ตามบทบัญญัติว่าด้วยลักษณะอุทธรณ์ฎีกา (ป.วิ.อาญา มาตรา 170)

ในขั้นนี้ผู้ถูกฟ้องจะตกอยู่ในฐานะจำเลยก็ต่อเมื่อศาลมีคำสั่งว่าคดีมีมูลและประทับฟ้องโจทก์ไว้พิจารณา ก่อนหน้านั้นผู้ถูกฟ้องยังไม่ตกอยู่ในฐานะจำเลยจนกว่าศาลจะประทับฟ้องโจทก์ดังกล่าวแล้ว

เมื่อผู้ถูกฟ้องตกอยู่ในฐานะจำเลย ศาลจะหมายเรียกตัวให้มาพบ หากจำเลยหลบหนีก็จะถูกหมายจับ เพื่อดำเนินคดีต่อไป (ป.วิ.อาญา มาตรา 169) ผลกระทบที่จำเลยจะได้รับจากคำสั่งว่าคดีมีมูลก็คือจำเลยจะถูกควบคุมตัวในระหว่างพิจารณาคดี เว้นแต่จำเลยได้ขอลปล่อยตัวชั่วคราว (ขอประกันตัว) และศาลอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีประกันหรือมีประกันและหลักประกัน (ป.วิ.อาญา มาตรา 112)

วิธีปฏิบัติในการไต่สวนมูลฟ้อง

ในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง โจทก์จะต้องไปศาลพร้อมด้วยพยานหลักฐานเท่าที่จำเป็นพอเพียงแก่การนำสืบให้ศาลเห็นว่าคดีของตนมีมูล กล่าวคือไปแสดงพยานหลักฐานต่อศาลให้ศาลเชื่อว่าได้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นและมีหลักฐานเบื้องต้นว่าผู้ถูกฟ้องได้กระทำความผิด ส่วนผู้ถูกฟ้องจะมีความผิดต้องได้รับโทษหรือไม่ ยังไม่อยู่ในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง แต่อยู่ในชั้นพิจารณาสืบพยาน

ในทางปฏิบัติ พยานหลักฐานที่โจทก์นำไปประกอบการไต่สวนมูลฟ้องมักจะได้แก่ตัวผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์อ้างตนเองเป็นพยาน ประกอบกับพยานบุคคลอื่นๆ ซึ่งผู้เสียหายนำมาเป็นพยานหรือขอให้ศาลหมายเรียกตัวมาเป็นพยาน และพยานเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดีตามลำดับที่ปรากฏในบัญชีระบุพยานซึ่งฝ่ายโจทก์ได้เสนอไว้ต่อศาลตามกฎหมายลักษณะพยาน ตัวอย่าง เช่น คดีความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คซึ่งมีโทษทางอาญา ผู้เสียหายซึ่งเป็นโจทก์มักจะอ้างตนเองเป็นพยานเป็นอันดับแรก พยานบุคคลอื่นๆ เช่น ผู้จัดการธนาคารที่ปฏิเสธการใช้เงินตามเช็คฉบับที่โจทก์นำมาฟ้อง ส่วนพยานเอกสารได้แก่ เช็คพร้อมใบคืนเช็ค ฯลฯ เป็นต้น

การขาดนัดไต่สวนมูลฟ้อง

การไต่สวนมูลฟ้องเป็นเรื่องสำคัญของฝ่ายโจทก์ซึ่งเป็นผู้เริ่มคดีจะหลีกเลี่ยงไม่ได้เมื่อถึงวันนัดโจทก์จะต้องนำพยานหลักฐานไปศาลเพื่อสืบพยานโจทก์ หากโจทก์ไม่ไปศาลโดยไม่มีเหตุอันสมควร ศาลอาจสั่งว่าโจทก์ขาดนัดเป็นเหตุให้ถูกยกฟ้องได้ ดังนั้น ถ้าหากโจทก์ไปศาลไม่ได้จริงๆ ก็ต้องขอลื่อนวันไต่สวนด้วยการยื่นคำร้องต่อศาลก่อนวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง พร้อมด้วยเหตุผลที่ไปศาลไม่ได้เพราะเหตุใด ถ้าเหตุผลนั้นเพียงพอควรเชื่อได้ เช่น เจ็บป่วยจริงๆ ถึงขนาดไปศาลไม่ได้โดยมีใบรับรองแพทย์มายืนยัน ศาลจึงจะอนุญาต ถ้าหากการขอลื่อนไม่มีเหตุผลหรือมีแต่ไม่ควรเชื่อ ศาลก็จะไม่อนุญาต

สรุป การร้องขอลื่อนวันไต่สวนมูลฟ้องในกรณีโจทก์ไปศาลไม่ได้ ต้องแสดงเหตุผลประกอบ จะร้องขอลอยๆ โดยปราศจากเหตุผล ศาลจะไม่อนุญาต และอาจเกิดความเสียหาย ถูกศาลยกฟ้องได้ (ป.วิ.อาญา มาตรา 166)

ในคดีที่ศาลยกฟ้องเนื่องจากโจทก์ขาดนัดไต่สวนมูลฟ้อง กฎหมายกำหนดไว้แน่นอนว่าโจทก์จะฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีกไม่ได้ ยกเว้นถ้าเป็นคดีอาญาอันยอม

ความไม่ได้ (อาญาแผ่นดิน) ไม่ตัดสิทธิพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีนั้นอีก (มาตรา 166 วรรคสาม)

ทางแก้ของโจทก์

เมื่อศาลยกฟ้องในกรณีเช่นนี้ โจทก์จะฟ้องใหม่ไม่ได้ต้องห้ามตามกฎหมาย แต่โจทก์อาจหาทางแก้ไขโดยกฎหมายเปิดโอกาสให้ในมาตรา 166 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า "คดีที่ศาลได้ยกฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าโจทก์มาร้องภายในสิบห้าวันนับแต่วันศาลยกฟ้องนั้นโดยแสดงให้เห็นได้ว่ามีเหตุสมควรจึงมาไม่ได้ ก็ให้ศาลยกคดีนั้นขึ้นไต่สวนมูลฟ้องใหม่" ฯลฯ ด้วยเหตุนี้ โจทก์ต้องรีบจัดการภายใน 15 วันตามที่กฎหมายกำหนดดังกล่าว อันเป็นทางแก้ไขขั้นนี้

ข้อเสนอแนะ นักศึกษาคงจะเห็นความสำคัญของวันนัดไต่สวนมูลฟ้องแล้วถ้าขาดนัดมีผลกระทบต่อโจทก์อย่างไร เพราะฉะนั้น ถ้ามีโอกาสประกอบอาชีพทนายความในอนาคต พึงสำนึกความรับผิดชอบในหน้าที่โดยมีหนังสือแจ้งวันนัดให้โจทก์ทราบเพื่อป้องกันความเสียหายอันจะเกิดขึ้นกับโจทก์ได้ ตลอดจนควรได้ป้องกันตนเองในกรณีจึงใจละเว้นหน้าที่ๆ ควรกระทำอันเกี่ยวกับการดำเนินคดี หรือจงใจขาดนัดหรือทอดทิ้งคดี ฯลฯ ซึ่งถือว่าผิดมรรยาททนายความตาม พ.ร.บ.ทนายความ พ.ศ.2529 ข้อ 12

ในฐานะผู้ถูกฟ้อง

ในด้านผู้ถูกฟ้องแม้จะยังไม่อยู่ในฐานะจำเลย แต่กฎหมายเปิดโอกาสให้ผู้ถูกฟ้องเข้าไปซักค้านพยานโจทก์ได้ ทั้งนี้ เพื่อทำลายน้ำหนักพยานโจทก์ให้ศาลเชื่อว่าคดีของโจทก์ไม่มีมูล แต่ในทางปฏิบัติมักจะพบว่าผู้ถูกฟ้องไม่ใคร่ไปศาลด้วยตนเอง แต่จะแต่งทนายไปซักค้านแทน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเหตุว่าการไปศาลในวันไต่สวนมูลฟ้องด้วยตนเองอาจมีผลเสียในด้านที่จะถูกควบคุมตัวถ้าหากศาลสั่งว่าคดีมีมูลและตนเตรียมหลักทรัพย์ไม่พร้อมที่จะขอประกันตัว การมอบหมายให้ทนายไปศาลแทนจะทำให้ตนเองมีเวลาเตรียมหาเงินทองเพื่อชดใช้ให้โจทก์ เพื่อเลิกคดีกัน หรือเตรียมหาหลักทรัพย์ เช่น โฉนดที่ดินเพื่อวางศาลประกันตัวได้ทัน ซึ่งผู้เขียน เข้าใจว่าเป็นเหตุผลหนึ่งในหลายๆ เหตุที่ทำให้ผู้ถูกฟ้องไม่ไปศาลในวันไต่สวนมูลฟ้อง ผู้ถูกฟ้องบางรายรอฟังผลการไต่สวนมูลฟ้องอยู่นอกศาล

พอทราบผลว่าศาลสั่งมีมูลก็ถือโอกาสหลบหนีก็เคยปรากฏ เช่น คดีเช็คแต่งเช็คสปริงทั้งหลาย ถึงแม้ว่าจำเลยหลบหนี ศาลก็ออกหมายจับเพื่อนำตัวมาพิจารณาความผิดได้ภายในอายุความ แต่ถึงอย่างไรก็ดีผู้เขียนยังเชื่อว่ามี ผู้ถูกฟ้องจำนวนมากไม่น้อยที่ไม่ยอมไปศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้องด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ โดยเข้าใจว่าตนเองไม่ได้ทำผิดตามฟ้องจึงไม่ยอมไปศาลจริงอยู่หากพิจารณาในด้านของกฎหมาย จำเลยได้รับประโยชน์จากข้อสันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ (Universal Declaration of Human Rights Article 11 (1) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 39 วรรคสอง บัญญัติว่า "ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด") การเข้าใจเช่นนี้ก็มีส่วนถูกต้อง แต่การไม่ไปศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้องก็ทำให้เสียประโยชน์ได้เหมือนกัน เพราะในการต่อสู้คดีผู้เป็นจำเลยก็จำเป็นต้องรู้ว่าโจทก์ฟ้องเรื่องอะไร ประเด็นข้อหาอะไรบ้าง ทิศทางการดำเนินคดีของโจทก์จะมุ่งไปในด้านใด จะได้เตรียมแนวทางสู้คดีได้ถูกต้อง ดังนั้น หากผู้ถูกฟ้องมาขอคำแนะนำจากนักศึกษาก็ควรแนะนำว่าควรไปศาลในวันนัดฯ ถ้าหากเกรงว่าจะถูกควบคุมตัวก็ควรแต่งตั้งทนายความไปทำหน้าที่แทนตนดีกว่าไม่ทำอะไรเสียเลย ส่วนผู้ถูกฟ้องระหว่างรอฟังผลของการไต่สวนมูลฟ้องให้จัดเตรียมหลักทรัพย์ไว้เพื่อวางประกันตัวหลักทรัพย์ที่ใช้วางประกันตัว เช่น

- 1) เงินสด
- 2) โฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 ก.) ซึ่งพนักงานที่ดินได้ประเมินราคาแล้ว หรือพนักงานสอบสวนเชื่อว่าที่ดินมีราคาสูงไม่น้อยกว่า 2 เท่าของจำนวนเงินที่ระบุไว้ในสัญญา
- 3) พันธบัตรรัฐบาลไทย
- 4) สลากออมสินและสมุดฝากออมสินประเภทประจำ
- 5) ใบรับฝากประจำของธนาคาร
- 6) ตัวแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว
- 7) ตัวสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตัว
- 8) เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรอง
- 9) หนังสือรับรองของธนาคารเพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน

สิทธิของจำเลยในคดีอาญา

เมื่อศาลได้ไต่สวนมูลฟ้องและมีคำสั่งว่าคดีมีมูลแล้ว ผู้ถูกฟ้องจะตกอยู่ในฐานะจำเลยและจะถูกควบคุมตัวไว้ในระหว่างดำเนินคดี เว้นแต่จำเลยได้ขอประกันตัวและศาลอนุญาต เมื่อ ผู้ถูกฟ้องมีฐานะเป็นจำเลยย่อมมีสิทธิ ดังที่ ป.วิ.อาญา บัญญัติไว้ในมาตรา 8 ดังนี้

1) มีสิทธิได้รับการพิจารณาคดีด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องและเป็นธรรม ความในข้อนี้เข้าใจง่ายอยู่แล้ว

2) มีสิทธิแต่งตั้งทนายแก้ต่างในชั้นไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาในศาลชั้นต้น ตลอดจนถึง ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา เพียงสังเกตสิทธิในการแต่งตั้งทนายเข้าแก้ต่างในคดีอาญานี้มีได้ตั้งแต่ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ถึงแม้ว่าในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ผู้ถูกฟ้องยังไม่มีฐานะเป็นจำเลยตามกฎหมายจนกว่าศาลจะมีคำสั่งว่าคดีมีมูลและประทับฟ้องโจทก์ ผู้ถูกฟ้องจึงจะมีฐานะเป็นจำเลย ต่างกับผู้ถูกฟ้องในคดีอาญาซึ่งพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ย่อมมีฐานะเป็นจำเลยตามความหมายของมาตรา 8 (2) อยู่แล้ว

3) มีสิทธิปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายเป็นการเฉพาะตัว ในกรณีจำเลยไม่มีหลักทรัพย์ประกันตัว หรือศาลไม่อนุญาตให้ประกันตัวจำเลยจะถูกควบคุมตัวโดยคุมขังในระหว่างพิจารณาคดี ในกรณีนี้จำเลยก็มีสิทธิขอพบทนายความและในทำนองเดียวกันทนายความก็มีสิทธิขอเข้าพบจำเลยเพื่อสอบถามข้อเท็จจริงในคดีโดยลำพังเฉพาะตัวได้ ถ้าเป็นคดีอุกฉกรรจ์ที่มีอัตราโทษประหารชีวิต ก่อนเริ่มพิจารณา กฎหมายให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีก็ให้ศาลตั้งทนายให้ นอกจากนี้คดีที่มีอัตราโทษจำคุกหรือในคดีที่จำเลยมีอายุไม่เกิน 18 ปีในวันที่ถูกฟ้องต่อศาล ก่อนเริ่มพิจารณาให้ศาลถามจำเลยว่ามีทนายหรือไม่ ถ้าไม่มีและจำเลยต้องการทนายก็ให้ศาลตั้งทนายให้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะขอแรงทนายโดยนัดเบิกตัวจำเลยจากที่คุมขังให้มาพบทนายเป็นการเฉพาะตัวเพื่อให้ทนายสอบถามข้อเท็จจริงในการจะต่อสู้คดีต่อไป

4) มีสิทธิตรวจดูสิ่งที่ยึดเป็นพยานหลักฐาน และคัดสำเนาหรือถ่ายรูปสิ่งนั้น ๆ

5) มีสิทธิตรวจดูสำนวนการไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาของศาล และคัดสำเนาหรือขอรับสำเนาที่รับรองว่าถูกต้องโดยเสียค่าธรรมเนียม เว้นแต่ศาลจะมีคำสั่งให้ยกเว้นค่าธรรมเนียม

6) มีสิทธิตรวจหรือคัดสำเนาคำให้การของตนในชั้นสอบสวนหรือเอกสารประกอบคำให้การของตน

ความใน (4) (5) และ (6) ไม่ยากต่อการทำความเข้าใจด้วยตนเอง

ถ้าจำเลยมีทนายความ กฎหมายให้ทนายความนั้นมีสิทธิเช่นเดียวกับจำเลยตั้งกล่าวมาแล้วด้วย

อนึ่ง เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดีต่อศาลแล้ว กฎหมายให้ผู้เสียหายมีสิทธิตามข้อ (6) เช่นเดียวกับจำเลยด้วยกัน (ป.วิ.อาญา มาตรา 8 วรรคท้าย)

การขออนุญาตฟ้องคดีอาญา

ในการดำเนินคดีอาญาก็ทำนองเดียวกับคดีแพ่ง มีฟ้องได้ก็ถอนได้ดั่งกัน กล่าวคือเมื่อพนักงานอัยการหรือราษฎรผู้เสียหายได้ยื่นฟ้องต่อศาลแล้วไม่ต้องการจะดำเนินคดีอีกต่อไป มีความประสงค์จะถอนฟ้องก็ยื่นคำร้องขออนุญาตเสียได้ ทั้งนี้ จะยื่นเวลาใดก่อนมีคำพิพากษาของศาลชั้นต้นก็ได้ (ป.วิ.อาญา มาตรา 35) แต่ศาลทรงไว้ซึ่งสิทธิและอำนาจที่จะอนุญาตให้ถอนฟ้องหรือไม่ก็ได้แล้วแต่ศาลจะเห็นสมควร ถ้าคำร้องขออนุญาตนั้นได้ยื่นในภายหลังเมื่อจำเลยได้ให้การแก้คดีแล้ว กฎหมายกำหนดให้ศาลต้องถามจำเลยก่อนว่าจะคัดค้านหรือไม่ แล้วให้ศาลจดคำแถลงของจำเลยไว้ ในกรณีที่จำเลยคัดค้านการถอนฟ้องให้ศาลยกคำร้องขออนุญาตนั้นเสีย

ในคดีความผิดต่อส่วนตัวนั้นจะถอนฟ้องหรือยอมความกันในเวลาใดก่อนคดีถึงที่สุดก็ได้ แต่ถ้าจำเลยคัดค้านให้ศาลยกคำร้องขออนุญาตนั้นเสีย (ป.วิ.อาญา มาตรา 35 วรรคสอง)

นักศึกษาอาจสงสัยว่าเมื่อโจทก์ขออนุญาตฟ้อง ทำไมกฎหมายจึงให้ศาลถามจำเลยว่าจะคัดค้านหรือไม่อย่างไร ในทางปฏิบัติมีด้วยหรือที่จำเลยคัดค้านไม่ให้โจทก์ถอนฟ้องเหตุใดจำเลยจึงทำเช่นนั้น จำเลยน่าจะได้ประโยชน์ที่จะไม่ต้องเสียเวลาถูกดำเนินคดีอาญาอีกต่อไป ไม่ต้องเสียค่าจ้างทนายความ ฯลฯ ทำไมจึงไปคัดค้าน คัดค้านแล้วได้ประโยชน์อะไร ปัญหาต่างๆ เหล่านี้เชื่อว่านักศึกษาหลายท่านคงจะสงสัยอยู่ในใจ

คำตอบในเรื่องนี้คงเป็นเพราะว่า เพื่อป้องกันมิให้โจทก์นำคดีนั้นย้อนกลับมาฟ้องใหม่ซึ่งอาจจะมีได้เนื่องจากฟ้องโจทก์บกพร่องหรือโจทก์ฟ้องผิดตัว หากได้รับการพิจารณาต่อไปต้องถูกศาลยกฟ้องอย่างแน่นอน จำเลยจึงคัดค้านการขออนุญาตฟ้องซึ่งอาจเป็นสิทธิ์เสียของโจทก์มาขออนุญาตฟ้องเพื่อจะได้แก้ไขคำฟ้องให้ถูกต้องบริบูรณ์ตามกฎหมายแล้วหวนมาฟ้องใหม่หรือฟ้องให้ถูกต้องตัว จำเลยบางคนไม่ไว้ใจจึงป้องกันไว้ก่อนโดยให้ศาลตัดสิน

ให้จบสิ้นไป นี่เป็นเหตุประการหนึ่ง อีกประการหนึ่งเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของจำเลยที่ถูกโจทก์ฟ้องคดีอาญา จำเลยบางคนเป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงเกียรติคุณในสังคม ถ้าจำเลยไม่ได้กระทำผิดตามที่โจทก์ฟ้องร้อง การถูกฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาทำให้จำเลยเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงวงศ์สกุล ตลอดถึงเกียรติคุณ การทำมาหาได้ทางเจริญของเขา เช่น บุคคลในวงธุรกิจการค้า ถูกฟ้องคดีเรื่องเช็คไม่มีเงิน ทำให้บุคคลนั้นเสียเครดิตหรือความเชื่อถือในทางการเงิน เป็นต้น ถ้าเป็นกรณีที่เขาไม่ได้ทำผิดอาญาจริง เช่น เช็คมีเงินแต่จำเลยห้ามธนาคารจ่ายเงินด้วยเจตนาสุจริต เนื่องจากโจทก์ผิดสัญญาจ้างทำของไม่แล้วเสร็จภายในกำหนดเขาจึงอายัดห้ามธนาคารจ่ายเงินตามเช็คฉบับที่ได้จ่ายล่วงหน้าให้โจทก์ซึ่งนำมาฟ้องนี้ เพราะฉะนั้นแม้ว่าโจทก์ยื่นคำร้องขอถอนฟ้อง จำเลยจึงคัดค้านเพื่อเป็นการพิสูจน์ตัวเองให้ประจักษ์ในความสุจริตเป็นการเคลียร์ตัวเองให้ถึงที่สุดโดยการให้ศาลพิจารณารจนถึงขั้นพิพากษา ถ้าศาลยกฟ้องโจทก์แสดงว่าจำเลยไม่ได้กระทำผิดตามที่ฟ้อง เป็นการกู้ชื่อเสียงเกียรติคุณให้กลับคืน กล่าวนัยหนึ่งว่าล้างมลทินให้ตนเอง

ผลของการถอนฟ้องคดีอาญา

การถอนฟ้องคดีอาญามีลักษณะที่แตกต่างกับการถอนฟ้องในคดีแพ่งในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ กล่าวคือ ในคดีแพ่งการที่โจทก์ขอถอนฟ้องไม่ตัดสิทธิโจทก์ในการที่จะยื่นฟ้องใหม่ ภายในอายุความ (ป.วิ.แพ่ง มาตรา 176) แต่ผลของการถอนฟ้องคดีอาญา โดยหลักของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โจทก์จะนำคดีที่ได้ถอนฟ้องไปแล้วมาฟ้องใหม่ไม่ได้ เว้นแต่กรณีเข้าข้อยกเว้นต่อไปนี้จึงจะฟ้องใหม่ได้

(1) ถ้าพนักงานอัยการไต่ยื่นฟ้องคดีอาญาซึ่งไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัวไว้แล้วได้ถอนฟ้องคดีนั้นไป การถอนนี้ไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่ภายในกำหนดอายุความ (มาตรา 36 (1) ป.วิ.อาญา)

(2) ถ้าพนักงานอัยการถอนคดีซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัวไปโดยมิได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้เสียหาย การถอนนั้นไม่ตัดสิทธิผู้เสียหายที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่ (มาตรา 36 (2) ป.วิ.อาญา)

(3) ถ้าผู้เสียหายไต่ยื่นฟ้องคดีอาญาไว้แล้วได้ถอนฟ้องคดีนั้นเสีย การถอนนี้ไม่ตัดสิทธิพนักงานอัยการที่จะยื่นฟ้องคดีนั้นใหม่ เว้นแต่คดีซึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัว (มาตรา 36 (3) ป.วิ.อาญา)